

LVI Olimpiada Astronomiczna

Wybór zadań

Druga seria zadań zawodów I stopnia

1. W maju 2012 roku aż dwie planetoidy z grupy Apollo (2012 KP₂₄ i 2012 KT₄₂) przeszły bardzo blisko Ziemi. Pierwsza z nich miała średnicę około 25 m, a średnicę drugiej oszacowano na 3–10 m. Wyznacz stosunek odległości, w których planetoidy te mogły być odkryte tym samym przyrządem. W rachunkach przyjmij, że planetoidy mają kulisty kształt i takie samo albedo, a w momencie odkrycia były z Ziemi widoczne w pełni. W doniesieniach o tych zbliżeniach sprawdź, czy koreluje to z odstępem czasu między odkryciem danej planetoidy a jej maksymalnym zbliżeniem do Ziemi.

2. W trakcie wybuchu supernowej wydzielona zostaje bardzo wielka energia, w przypadku supernowych Ia dochodząca do kilka razy 10⁴⁴ J. Jeden z modeli supernowej Ia przewiduje, że źródłem energii wybuchu są reakcje termojądrowe w materii ściągniętej (akreowanej) na węglowo-tlenowego białego karła z towarzyszącą mu gwiazdy. Oszacuj ilość tej materii zakładając, że jest to typowa materia gwiazdowa (25% helu, 75% wodoru). W supernowych Ia nie obserwuje się linii widmowych helu, przyjmij więc, że materia ta w całości jest „przerobiona” w trakcie wybuchu na ciężkie pierwiastki. Potrzebne dane wyszukaj samodzielnie.

Zadania zawodów II stopnia

1. Rozważamy układ dwu gwiazd neutronowych o takich samych masach M , poruszających się po kołowej orbicie o promieniu R . Wzór opisujący moc promieniowania grawitacyjnego takiego układu zawiera jedynie iloczyn i ilorazy wymienionych parametrów układu oraz stałej grawitacji i prędkości światła, a w układzie SI bezwymiarowy współczynnik liczbowy wynosi 64/5. Wiedząc, że we wzorze tym R występuje w minus piątej potęgze, wyprowadź wzór na moc promieniowania grawitacyjnego tego układu.

2. Z dokładnością do jednego dnia wyznacz datę, dla której w bieżącym roku różnica między wysokościami górowania Słońca w Rio de Janeiro i w Chorzowie będzie możliwie najmniejsza. W obliczeniach przyjmij, że Rio de Janeiro znajduje się na zwrotniku Koziorożca, a szerokość geograficzna Chorzowa wynosi 50°18′.

Zadania zawodów III stopnia

1. Oblicz odstęp czasu od końca zmeridżu cywilnego do początku świtu cywilnego (gdzie Słońce znajduje się na wysokości $h < -6^\circ$), obserwowanych kolejno z południowego, a następnie północnego bieguna geograficznego. Trzy najbliższe przejścia Słońca przez równik niebieski następują:

- 20 marca 2013 r. o godz. 11:02 UTC,
- 22 września 2013 r. o godz. 20:44 UTC,
- 20 marca 2014 r. o godz. 16:57 UTC.

Przedyskutuj dokładność uzyskanego wyniku.

W rozwiązaniu przyjmij, że w pobliżu przejścia Ziemi przez punkty o anomalii prawdziwej 90° oraz 270°, prędkość zmian tej anomalii jest równa średniej prędkości kątowej.

2. Planetoida obiega Słońce po orbicie eliptycznej o mimośrodku $e = 0,5$ i nachyleniu do płaszczyzny ekliptyki $i = 90^\circ$. Na początku bieżącego roku Ziemia znalazła się w środku geometrycznym orbity planetoidy, a planetoidę można było wtedy obserwować w kwadraturze (tzn. jej kątowa odległość od Słońca wynosiła 90°). Dla XXI wieku wyznacz rok, w którym liniowa odległość tej planetoidy od Ziemi osiąga wartość minimalną. W rozwiązaniu przyjmij, że orbita Ziemi jest okręgiem o promieniu 1 AU, pominięciem wpływ oddziaływań perturbacyjnych, a wymienione w treści zadania dane liczbowe potraktuj jako dokładne.

3. W trakcie obserwacji spektroskopowych gwiazdy zaćmieniowej o centralnych zaćmieniach i okresie zmienności $P = 3,935$ doby, zaobserwowano przesunięcia linii widmowej w obu kierunkach względem jej laboratoryjnej długości, o wartościach:

$$\left(\frac{\Delta\lambda}{\lambda}\right)_1 = 1,8 \cdot 10^{-4}$$

oraz

$$\left(\frac{\Delta\lambda}{\lambda}\right)_2 = 2,8 \cdot 10^{-4},$$

przy czym krzywe prędkości radialnych obu składników miały kształt bardzo zbliżony do sinusoidy. Oblicz masy składników tej gwiazdy.

Końcowa klasyfikacja zawodów finałowych (i–ix: laureaci, xii–xvi: finaliści):

i. Paweł Zalecki (Kraków),	ix. Maciej Głowacki (Krosno),
ii. Jakub Ahaddad (Krosno),	ix. Maciej Kucharski (Wrocław),
iii. Wojciech Marciniak (Gdynia),	ix. Paweł Szewczyk (Toruń),
iii. Damian Mazurek (Lublin),	xii. Mateusz Czyżnikiewicz (Toruń),
iii. Tomasz Różański (Kalisz),	xiii. Piotr Staroń (Kraków),
vi. Krzysztof Szyszka (Koszalin),	xiv. Mateusz Krakowczyk (Rybnik),
vi. Marcin Wrona (Limanowa),	vi. Anna Wawak (Bielsko-Biała),
viii. Mateusz Windak (Kraków),	xvi. Magdalena Stasiewicz (Białystok).